

**Z. Wysocki, J. Karkowski, P.
Dąbrowski, W. Połoczanin, A.
Stefanowicz, K. Bielenia, T.
Kuligowski, W. Surzyn, F.
Pawlicki, K. Polaczek, Z. Doliński**

Deir El-Bahari. Świątynia Hatszepsut

Informator Archeologiczny : badania 15, 286-287

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Można przypuszczać, że pomieszczenia te służyły jako magazyny. Na północ od zespołu tych pomieszczeń, natrafiono na resztki okazałego muru na poziomie znacznie niższym, więc przypuszczalnie wcześniejszym. Duże partie zostały rozebrane, ale można odtworzyć szerokość muru i jego kierunek. W chwili obecnej nie można zaś określić jego granic i jego funkcji.

W odcinku na zachód od przedłużenia ulicy "teatralnej", odsłonięto duże partie nekropoli arabskiej z XII-XIII w. Groby były zespolone w kwadratach obrzeżonych murem kamiennym. W niektórych grobach znaleziono stele nagrobne z marmuru z napisami kufickimi. Groby nekropoli dolnej były znacznie rzadziej rozrzucone. Na obrzeżu wschodnim tego odcinka znaleziono części granitowych kolumn i marmurowych kapiteł należących zapewne do portyku przedłużenia ulicy "teatralnej". Materiał zabytkowy jest ogromnie przemieszany z powodu rozlicznych wkopów grobów arabskich, niemniej należy zwrócić uwagę na znaczną ilość fragmentów ceramiki hellenistycznej oraz stemplowanych imadeł amfor. Ten fakt dowodzi, że w tej części Kom el-Dikka różnica poziomu między warstwami nekropoli arabskich oraz budowli rzymskich, a nawet hellenistycznych, musi być mniejsza niż w innych sąsiednich odcinkach.

DEIR EL-BAHARI
Świątynia Hatszepsut

Polska Stacja Archeologii
Śródziemnomorskiej
w Kairze

Badania prowadzili: Z. Wysocki /architekt/ i dr J. Karkowski /egiptolog/. W skład misji wchodził architekt: P. Dąbrowski, W. Połoczanin, A. Stefanowicz; technicy: K. Bielenia, T. Kuligowski i W. Surzyn oraz egiptolog: F. Pawlicki, K. Polaczek i fotograf Z. Dolniński. Jak poprzednio, Główny Inspektor Górny, współpracował z misją z ramienia Egipskiej Służby Starożytności.

Prace trwały od początku listopada 1980 roku do połowy kwietnia 1981 r. i obejmowały właściwą rekonstrukcję, jak również studia nad historią budowy i interpretacją dekoracji świątyni. Zainstalowano również próbne oświetlenie elektryczne świątyni.

PRACE TECHNICZNE

Misja kontynuowała rekonstrukcję kolumn, architravów i stropu górnego portyku, baz kolumn górnego dziedzińca i platformy zabezpieczającej nad górnym tarasem, gdzie położono warstwę piasku nad jej skrzydłem południowym, w której grzęzną bloki spadające ze skał górujących nad świątynią.

STUDIA

Architekci Misji prowadzili nadal badania nad historią budowy świątyni Hatszepsut. Podczas tych prac odkryli dwie dodatkowe nisze w sali

na barkę. Północna nisza została odsłonięta w ciągu sezonu i przebadana archeologicznie. Jej ściany nosiły dekorację typową dla nisz. Jej główne znaczenie to nowy, dobrze zachowany portret Totmеса I na jednej ze ścian i 4 graffiti: 2 greckie i 2 demotyczne. Jeden z tekstów pochodzi z pierwszego roku panowania Ptolomeusza I Sotera. W wypełnieniu niszy znaleziono kilka odłamków ceramiki oraz miedzianą monetę z okresu Ptolomeusza VI, a także kilka paciorków szklanych. Poza tym wydobyto również 24 bloki z dekoracją. Pochodzą one ze ścian sali na barkę, tzw. "tekstu koronacyjnego" Hatszepsut i ścian sanktuarium słońca. Nisze zostały zamurowane za panowania Ptolomeusza VIII Euergetesa II, w związku z konstrukcją nowego sanktuarium bogów Amenotesa i Imhotepa.

Prowadzono w dalszym ciągu dokumentację dekoracji dolnego portyku północnego, scen narodzinowych w północnym portyku środkowym. Przygotowano również projekty I fazy rekonstrukcji ścian górnego portyku z 66-ciu zidentyfikowanymi blokami dekorowanymi i północnej ściany górnego dziedzińca /49 nowych bloków/.

DELTA
Okolice Minshat Abu Omar

Państwowe Zbiory Sztuki
Egipskiej w Monachium we współ-
pracy z polską Stacją Archeologii
Śródziemnomorskiej UW w Egipcie
i Muzeum Archeologicznym
w Poznaniu

Ekspedycją kierował doc. dr hab. Lech Krzyżaniak /autor sprawozdania/ oddelegowany z MAP na 1-roczy staż naukowy w PZSze w Monachium, które finansowały badania. Pierwszy sezon badań powierzchniowych i prac dokumentacyjnych.

W pracach 5-osobowej, międzynarodowej ekspedycji wzięło udział 2 uczestników z Polski. Celem kampanii było: 1/ przeprowadzenie badań powierzchniowych /survey/ w rejonie stanowiska Minshat Abu Omar, we wschodniej Delcie oraz 2/ dokumentacja zabytków o chronologii predynastycznej i wczesnodynastycznej znajdujących się w muzeach regionalnych wschodniej Deltę - w Zagazig i Ismailii.

Badania powierzchniowe prowadzono na obszarze markazu /powiatu/ Husainiya; granicą koncesji na zachodzie był zasięg badań powierzchniowych ekspedycji francuskiej w Tanis /San el-Hagar/, na południu - obszar badany przez ekspedycję austriacką w Tell ed-Daba a, na północy granicą koncesji jest wybrzeże śródziemnomorskie, a na wschodzie Kanał Sueski. Koncesja obejmuje więc całą północno-wschodnią Deltę. Wprawdzie w toku badań powierzchniowych rejestrowano wszystkie stanowiska archeologiczne - bez względu na ich chronologię, to jednak obiektem szczególnego zainteresowania jest osadnictwo pre- i wczesnodynastyczne na tym obszarze, który odegrał kluczową rolę pomiędzy Górnym Egipcem a Palestyną w okresie kształtowania się państwowości staroegipskiej.